

Розробник:

Ленська Світлана Василівна, завідувач кафедри української літератури, доктор філологічних наук, професор

Напрямок підвищення кваліфікації: Реалізація державного стандарту профільної середньої освіти педагогічними працівниками, які викладають навчальні предмети / інтегровані курси (у тому числі вибіркові освітні компоненти) у профільній школі.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів» (наказ МОН від 04.11.2025 р. №1452)

Термін дії програми: з 26.03.2026 до 26.03.2031 року.

Рецензенти:

Сарапин Віта Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та суспільних наук Полтавського університету економіки і торгівлі;

Білобровська Катерина Олександрівна, старший викладач кафедри іноземних мов факультету соціальних і гуманітарних наук Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доктор філософії з філології;

Каленіченко Інна Миколаївна, директор Великобагачанського опорного ліцею Великобагачанської селищної ради Миргородського району Полтавської області, учитель української мови та літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми зумовлена впровадженням Концепції Нової української школи, що передбачає оновлення змісту мовно-літературної освіти на засадах компетентнісного підходу. Завершальний етап реформи НУШ, зокрема створення мережі академічних ліцеїв, затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти та Типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням, передбачає оновлення підходів до організації освітнього процесу в старшій профільній школі.

Особливого значення набуло підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти як рушій трансформаційних освітніх змін. Учителі мають розуміти засади реформування профільної середньої освіти загалом та особливості організації освітнього процесу в академічному ліцеї зокрема, створювати навчальні програми на основі модельних та Державного стандарту профільної середньої освіти, застосовувати сучасні методики й технології навчання під час викладання предметів, інтегрувати кар'єрне консультування у викладання мовно-літературної галузі тощо.

Програма спрямована на підготовку педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, зокрема учителів-словесників, до реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти. Програма підвищення кваліфікації передбачає оновлення та поглиблення професійних знань учителів української літератури про особливості організації дослідницького, проблемно орієнтованого та проєктного навчання в умовах академічних ліцеїв. Реалізація програми сприятиме вдосконаленню професійних компетентностей педагогічних працівників, розширенню їхніх знань з історії та методики навчання української літератури, формуванню умінь застосовувати ці знання під час викладання української літератури в умовах профільного навчання.

Цільова група: педагогічні працівники, які викладають навчальні предмети / інтегровані курси (у тому числі вибіркові освітні компоненти) у профільній школі.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми:

Програма реалізується на засадах концепції Нової української школи, базована на компетентнісному, діяльнісному та особистісно орієнтованому підходах з урахуванням специфіки навчання української літератури в національному та світовому культурному контекстах.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти для ефективної реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти, формування готовності до

впровадження нових підходів, сучасних методик і технологій навчання української літератури на рівні профільної середньої освіти (академічних ліцеїв).

Завдання підвищення кваліфікації:

окреслити нормативно-правові засади Державного стандарту профільної середньої освіти, його роль та складники;

забезпечити розуміння змісту й структури Типової освітньої програми для 10–12 класів академічних ліцеїв;

розвинути вміння щодо розроблення навчальних програм з української літератури на основі модельних і Державного стандарту профільної середньої освіти відповідно до профілю з урахуванням потреб учнівства;

удосконалити компетентності педагогічних працівників щодо викладання української літератури в старшій профільній школі, зокрема на основному й поглибленому рівнях;

формуванню вміння застосовувати елементи профорієнтації та кар'єрного консультування під час реалізації змісту мовно-літературної галузі;

розвинути здатність ефективно використовувати цифрові інструменти й технології під час викладання української літератури;

поглибити розуміння специфіки здійснення оцінювання в старшій профільній школі.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

A2. Предметно-методична компетентність

A3. Інформаційно-цифрова компетентність

G2. Організаційна компетентність

G3. Оцінювально-аналітична компетентність

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та розвинуть уміння щодо:

організації освітнього процесу в старшій школі відповідно до нормативно-правових засад Державного стандарту профільної середньої освіти;

практичного застосування Типової освітньої програми для 10–12 класів академічних ліцеїв;

створення навчальних програм на основі модельних і Державного стандарту профільної середньої освіти;

викладання української літератури на основному й поглибленому рівнях у старшій профільній школі;

застосування цифрових інструментів і технологій у старшій профільній школі;

використання елементів профорієнтації та кар'єрного консультування під час викладання української літератури;

здійснення оцінювання досягнень здобувачів освіти на основному та поглибленому рівнях у старшій профільній школі.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

виконання практичних завдань та самостійної роботи, **підсумковий проєкт.**

Зміст програми складається з 4 модулів та 10 взаємопов'язаних тем.

Загальна кількість балів є простою сумою балів, отриманих за різні види практичних завдань. Мінімальна кількість балів для отримання сертифікату – 60.

Система оцінювання:

До теми 1.1: практичний кейс: «Конструктор профільного майбутнього» (від 5 до 15 балів)

До теми 1.2: Тестова перевірка (0-5 бали)

До теми 2.2.: скласти фрагмент програми для класу, в якому працюєте (від 5 до 15 балів).

До теми 2.3: Творчий проєкт: «Reshape Your School: Матриця гібридного ліцею». Мета: Розробити концепцію трансформації звичайного навчального кабінету (або всього закладу) у гнучкий хаб, що ефективно поєднує «живе» спілкування та цифрову платформу (від 10 до 15 балів).

До теми 3.1.: Хакатон методичних рішень «Профільна література: від контролю до супроводу» (оцінювання від 5 до 15 балів).

До теми 3.2.: Творчий проєкт: «AI-Тьютор та Цифровий Наратив» (від 0 до 10 балів)

До теми 3.3.: Інтерактивна гра «Літературний Headhunting» (від 0 до 10 балів)

До теми 4.2.: «Цифровий рефлексивний фреймворк: від Check-in до Portfolio» (0-15 балів)

Максимальна кількість балів – 100 балів. **Прохідний бал – 60.**

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат.

Вартість: 1500 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ					
Тема 1.1. Засади Державного стандарту профільної середньої освіти	1	-	1	-	2
Тема 1.2. Типова освітня програма для академічних ліцеїв	1	-	-	-	1
Разом за модулем	2	-	1	-	3
МОДУЛЬ 2. МОДЕЛЮВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В АКАДЕМІЧНОМУ ЛІЦЕЇ					
Тема 2.1. Модельні навчальні програми з літератури: складники та адаптація	2	1	1	-	4
Тема 2.2. Навчальні програми: розроблення, затвердження, упровадження	2	2	-	-	4

Тема 2.3. Організація освітнього простору в академічному ліцеї	-	1	1	-	2
Разом за модулем	4	4	2	-	10
МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСНОВНОГО ТА ПОГЛИБЛЕНОГО РІВНІВ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ					
Тема 3.1. Особливості викладання української літератури на основному й поглибленому рівнях	2	3	-	-	5
Тема 3.2. Використання цифрових інструментів і технологій у старшій профільній школі	-	2	-	-	2
Тема 3.3. Профорієнтація та кар'єрне консультування у викладанні предметів і курсів за мовно-літературною галуззю	-	2	-	-	2
Разом за модулем	2	7	-	-	9
МОДУЛЬ 4. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ НА РІВНІ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
Тема 4.1. Підходи до оцінювання результатів навчання в старшій і профільній школі	1	2	1	-	4
Тема 4.2. Інструментарій оцінювання результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти	-	2	1	-	3
Разом за модулем	1	4	2	-	7
Підсумкові заходи	-	-	-	1	1
УСЬОГО	9	15	5	1	30

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, – 30 год., з них: 9 год. – лекційні заняття, 15 год. – практична робота, 5 год. – самостійна робота, 1 год. – контрольні заходи.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВИТИ

Тема 1.1. Засади Державного стандарту профільної середньої освіти

Зміст і структура Державного стандарту профільної середньої освіти. Базовий навчальний план профільної середньої освіти. Компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі та базові знання. Вимоги до обов'язкових результатів навчання української літератури здобувачів профільної середньої освіти відповідно до мовно-літературної освітньої галузі.

Тема 1.2. Типова освітня програма для академічних ліцеїв

Структура та зміст Типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням. Типовий навчальний план. Обов'язкові та вибіркові освітні компоненти. Інтегровані курси (зокрема й міжгалузеві). Форми організації освітнього процесу. Кластери та профілі навчання. Змінні групи. Засади створення освітньої програми закладу освіти на основі Типової освітньої програми.

МОДУЛЬ 2.

МОДЕЛЮВАННЯ ЗМІСТУ ОСВИТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВИТНЬОГО ПРОСТОРУ В АКАДЕМІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

Тема 2.1. Модельні навчальні програми: складники та адаптація.

Модельні навчальні програми для обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів. Складники модельних навчальних програм профільної середньої освіти. Вимоги до модельних навчальних програм. Модельні навчальні програми основного та поглибленого рівнів вивчення української літератури. Адаптація модельних навчальних програм до специфіки закладу освіти та профілю навчання.

Тема 2.2. Навчальні програми: розроблення, затвердження, упровадження

Навчальні програми для обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів. Розроблення навчальних програм на основі модельних / не на основі модельних. Освітній дизайн навчальної програми. Ідеї для створення навчальних програм з української літератури. Затвердження та впровадження навчальних програм.

Тема 2.3. Організація освітнього простору в академічному ліцеї

Сучасні вимоги до організації освітнього простору та матеріально-технічного забезпечення в академічному ліцеї. Платформи дистанційного навчання та їхні функціональні можливості. Організація змішаного навчання: поєднання очних і дистанційних форм.

МОДУЛЬ 3.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСНОВНОГО ТА ПОГЛИБЛЕНОГО РІВНІВ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ

ШКОЛІ

Тема 3.1. Особливості викладання української літератури на основному й поглибленому рівнях

Викладання української літератури на основному та поглибленому рівнях. Особливості викладання інтегрованих курсів. Розвиток критичного мислення через інтеграцію освітніх галузей. Командна робота педагогів у викладанні інтегрованих курсів. Учитель як фасилітатор: стратегія супроводу замість контролю. Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти в старшій профільній школі.

Тема 3.2. Використання цифрових інструментів і технологій у старшій профільній школі

Цифрові інструменти та їхній потенціал для профільної середньої освіти. Огляд сучасних освітніх онлайн-платформ. Створення та адаптація цифрових навчальних матеріалів для старшої профільної школи. Використання штучного інтелекту для персоналізації навчання: можливості й етичні аспекти. Цифрова грамотність педагогів і здобувачів освіти.

Тема 3.3. Профорієнтація та кар'єрне консультування у викладанні предметів і курсів за мовно-літературною галуззю

Стратегічне бачення ролі кар'єрного освітнього радника в супроводі здобувачів освіти. Профорієнтація у викладанні предметів та курсів за мовно-літературною галуззю. Роль учителя в кар'єрному консультуванні. Побудова індивідуальних освітніх траєкторій учнів.

МОДУЛЬ 4.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ НА РІВНІ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 4.1. Підходи до оцінювання результатів навчання в старшій профільній школі

Види оцінювання. Загальні критерії оцінювання та галузеві критерії. Особливості оцінювання обов'язкових освітніх компонентів. Специфіка оцінювання вибіркового курсів. Вибір закладом освіти власної шкали оцінювання чи системи оцінювання, визначеної законодавством.

Тема 4.2. Інструментарій оцінювання результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти

Принципи й характеристики ефективного оцінювання (формульованого, підсумкового тощо). Самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти. Застосування цифрових інструментів для оцінювання. Розвиток рефлексивних навичок у здобувачів профільної середньої освіти. Оцінювання в очному, дистанційному й змішаному навчанні.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

До теми 1.1: Практичний кейс: «Конструктор профільного майбутнього»

До теми 1.2: Тестова перевірка

До теми 2.1: Інтерактивний конструктор-практикум та діагностичний тест для закріплення теоретичної бази.

До теми 2.2.: скласти фрагмент програми для класу, в якому працюєте.

До теми 2.3: Творчий проєкт: «Reshape Your School: Матриця гібридного ліцею».

Мета: Розробити концепцію трансформації звичайного навчального кабінету (або всього закладу) у гнучкий хаб, що ефективно поєднує «живе» спілкування та цифрову платформу.

До теми 3.1.: Хакатон методичних рішень «Профільна література: від контролю до супроводу»

До теми 3.2.: Творчий проєкт: «AI-Тьютор та Цифровий Наратив»

Мета: Створити прототип персоналізованого навчального модуля, де ШІ та цифрові інструменти допомагають реалізувати індивідуальну траєкторію учня.

До теми 3.3.: Інтерактивна гра «Літературний Headhunting».

До теми 4.1: Кейс-стаді: «Конструктор системи оцінювання профільного ліцею»

До теми 4.2.: «Цифровий рефлексивний фреймворк: від Check-in до Portfolio»

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.04.2026).
2. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 20.04.2026).
3. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів» (наказ МОН від 04.11.2025 р. № 1452) URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/mon-1452-04.11.2025.pdf> (дата звернення: 20.04.2026).
4. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2025 № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.04.2026).
5. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025–2030 роки: наказ МОН від 20.08.2025 № 1163. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky> (дата звернення: 20.12.2025).

Основна література

6. Кремень В. Г., Топузов О. М., Ляшенко О. І., Мальований Ю. І., Засєкіна Т. М. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. № 5(2). С. 1–8. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/389>
7. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації : збірник матеріалів

методологічного семінару / за заг. ред. Ляшенко О. І., Засекіної Т. М., Мальованого Ю. І., Литвинової С. Г., Малиношевської А. В. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 288 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740085/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%9C%D0%A1_v5.pdf

8. Розробляємо модельну навчальну / навчальну програму : інструктивно-методичні рекомендації для авторів модельних навчальних / навчальних програм з навчальних програм / інтегрованих курсів. Державна установа «Український інститут розвитку освіти», Державна служба якості освіти України. Київ, 2025. 28 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/uied-67ag-26.05.2025.pdf>

Додаткова література

9. Годлевська К. В., Котун К. В., Постригач Н. О., Старощук Ю. М. Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах: навчальний посібник для дистанційного курсу. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 190 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734014/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83.pdf>
10. Гривко А., Ващенко Л. Поточне та формувальне оцінювання в базовій та старшій профільній школі. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 2. С. 72–83. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731241/1/%D0%A3%D0%9F%D0%96_2021_2.pdf
11. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomentatsiyi-2024.pdf>
12. Топузов О. М., Малихін О. В., Алексєєва С. В., Арістова Н. О. Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у профільній старшій школі : методичний посібник. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 99 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741093/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0.pdf>